

Architekt Cikán: Dialog Nové náměstí jako chytrá houba

09.07.2026

Technologie pod náměstím hospodaří s vodou. Zadrží ji, využije a vrací zpět do městské zeleně. „A to vše skrytě,“ říká architekt rekonstrukce Miroslav Cikán.

Jak revitalizace, kterou jste navrhl s architektkou Pavlou Melkovou, změní každodenní život lidí, kteří na náměstí chodí?

Hlavním přínosem by měla být pestrost nabídek, jak náměstí užívat. Na severní straně třeba došlo k rozšíření předzahrádek kaváren a zklidnění ulice.

Praha 3 získala díky revitalizaci moderní náměstí. Co přesně to znamená? Jaké přístupy jste na náměstí použili?

Současné přístupy zohledňují, co se na náměstích bude dít. Prostranství musí umět nabídnout více příležitostí, od individuální návštěvy se psem až třeba po významnou společenskou akci. Každý by měl najít příležitost k příjemnému obývání ve stínu pod stromy, v kavárně, na trávníku, který je k odpočinku určen. Svě místo má prostranství před kostelem v době slavností a svátků. Cílem je návštěvníky zpomalit až zastavit a vzbudit jejich zájem zůstat. Dnešní náměstí by toto vše mělo umět zajistit. K tomu je potřeba stín pod korunami stromů, pobytový trávník, dobrý mobiliář, ale i technická řešení, jako jsou skryté závlahy nebo chytré osvětlení.

Jaký váš nejodvážnější prvek tu návštěvník najde? A byl nějaký tolik odvážný, že ho nebylo možné realizovat?

Chtěli jsme, aby náměstí působilo prostorově velkoryse a odpovídalo významu místa v Praze. K tomu jsme se odvážili použít velkoformátovou, velmi mohutnou a pro vodu propustnou kamennou dlažbu, kterou použil už architekt Jože Plečnik při obnově nádvoří na Pražském hradě. Ta dlažba byla pro mě velkou výzvou. Prvek, který se nerealizoval, byly pobytové vodní plochy podél náměstí. Důvodem byla preference obnovy stávající kašny.

Co vlastně znamená, že je dlažba propustná pro vodu? A jak funguje technologie pod náměstím?

Dlažba na náměstí Jiřího z Poděbrad není jen obyčejný kámen. Celý povrch je složený z masivních, 16 centimetrů silných žulových bloků, které spolu s podložím tvoří promyšlený systém hospodaření s dešťovou vodou. Voda, která dopadne na ulici, neodtéká bez užitku do kanalizace. Nejprve ji zachytí mříže a poté putuje do rabátek kolem stromů, kde se filtruje přes speciální substrát obohacený o dřevěné biouhlí. Kořenové prostory stromů dokážou pojmout až čtvrtinu přívalového deště, což je na městské prostředí výjimečné. Když je vody víc, než stromy zvládnou, systém ji přepady rozvede k dalším stromům. A teprve poté, co se kořenové prostory naplní, voda odtéká do retenční nádrže pod náměstím. Z ní se pak, ještě přes další přepad, teprve uvolňuje do kanalizace.

Historické stavby se vždy chlubily materiálem z českých zemí. Jak je to s náměstím Jiřího z Poděbrad?

Veškerá žula je z Čech nebo Moravy. Uliční kostky a štípaná dlažba jsou od Sumrakova na Jindřichohradecku v jižních Čechách a z Kozárovic na Příbramsku ve středních Čechách. Velké desky pocházejí od Mrákotína nedaleko Telče na Vysočině. Vápencová mozaika je z lomu od Jeseníku.

Kdy prošlo náměstí Jiřího z Poděbrad naposledy masivní rekonstrukcí?

Poslední větší obnovou prošlo náměstí v souvislosti se stavbou metra v roce 1981, a to pouze v prostoru metra a přilehlého prostranství.

Jak dopadla rekonstrukce kašny z roku 1980, která nese název Sjedená Evropa?

Kašna byla obnovena podle přesné digitální dokumentace. Usazena byla tak, aby se zapojila do prostředí a nabídla příjemný kontakt s různě čerpenou a dopadající vodou. Motivem kašny byl od počátku dopad vody na plochu členitého kamene, připomínající rozervanou kamennou krajinu. To se nám snad podařilo novou technologií zajistit a umožnit i různé variace proudění.

Přibyl i další vodní prvky, že?

Na náměstí jsou ještě další dvě větší kašny podél severní strany. Pro děti na hřišti jsme instalovali vodní pumpu s kaskádou dřevěných koryt na stavění hrází z písku a vodním mlýnkem. V prostoru náměstí je ještě několik fontán s pitnou vodou a v parném létě několik mlžitek.

Mluvili vám do rekonstrukce nějakým způsobem obyvatelé Prahy 3 nebo i jiných částí, mohli se zapojit?

Ano. Návrh byl prezentován široké veřejnosti ve škole, následně pak celý týden na otevřené diskuzní výstavě s anketou přímo na náměstí. Z diskuzí vyplynul zájem na zklidnění dopravy před školou, ponechání původní kašny a rozšíření předzahrádek před kavárnami a obchůdky. Zklidnění před kavárnami vyvolalo hledání a realizaci dalších parkovacích stání v Milešovské ulici. Diskuze se vedla i na téma velkého větráku zajišťujícího odvod teplého odpadního vzduchu z podzemí metra.

Větrák, myslíte původní výdech z metra — architektonické dílo z 80. let?

Ano, jedná se především o technický objekt s orientací výdechu teplého vzduchu do stran a do boků. Pobyt v okolí nebyl možný v létě, kdy kolem byla vysušená plocha, a v zimě zas bláto. Úpravu tehdy řešil Metroprojekt a došel k závěru, že výdech vzhůru není možný vzhledem k jeho zúžení a záteku deště do podzemí. Nový výdech je výrazně nižší. Proud vzduchu je orientovaný vzhůru a neměl by už obtěžovat lidi v nejbližším okolí. Úprava výdechu umožnila rozšířit až k němu jak zeleň, tak i trhy nebo jiné aktivity. Původní výdech nebylo možné pro jeho velikost, váhu a nízké troleje na ulicích transportovat. Byl zbourán.

Jak byla rekonstrukce koordinovaná s metrem?

Cílem bylo objekty výstupů z metra snížit. To se po vedlo. Náměstí je přehledné a kostel je vidět ze všech míst a průhledů. Novým objektem je výtah, který jsme zapojili do trávníků tak, že je možné od výtahu dál přecházet jak do ulice, tak do parku ke kostelu.

Musel jste uvažovat, jak bude náměstí fungovat v největších vedrech i v zimě. Jak jste postupoval?

Přibýlo velké množství stromů, které poskytnou stín v pobytových loubích, tvořených platany, které do deseti let už budou mohutné. V bosketách (skupina stromů parkové výsadby — pozn. red.) z nižších stromů jsou další vodní prvky, malé a větší kašny a mlžítka. Co se týká zimy, tak všechny povrchy dlažby jsou buď štípané, nebo hrubě pemrlované (mechanicky opracovaný povrch s drsnou protiskluzovou texturou — pozn. red.). Splňují požadavky na protiskluz. Terén náměstí má nepatrný sklon a dobře odvádí vodu. Nikde by se neměly tvořit louže, tedy kromě loužítek pro ptáky umístěných v trávnících jako malá zrcadla — ta se plní deštěm nebo v době sucha ze závlah trávníků.

Před 100 lety dominovaly náměstí tři řady lip. Je možné, že se při dnešních rekonstrukcích od lip obecně upouští?

Není to zcela pravda. Lípy byly, jsou a snad i budou, jen lepší kultivary odolávající změnám klimatu. Na náměstí bylo vysazeno 54 nových lip.

Část veřejnosti kritizovala novou podobu dětského hřiště. Bude se něco měnit, nebo je v pořádku?

Hřiště je navrženo z přírodních materiálů, s potlačením umělých hmot a gumy, na nichž se lehce zvrtné kotník. Pobytová borka je velmi měkká, absorbuje vodu, která se za horka zase odpařuje a chladí prostředí. V pískovišti je umístěna speciální dětská vodní pumpa, která umožňuje dětem stavět v horkém létě z písku hráze a potůčky. Vzorem byla dětská hřiště ve Vídni. Všechny prvky mají bezpečnostní certifikaci.

Působil jste ve Vídni. Co vás tam inspirovalo a vřele byste to doporučil Praze?

Jsou to vymezené cesty pro cyklisty i v rámci chodníků. S malými dětmi je možné na kole projet celou Vídeň a nepoužívat s rodinou auto, ale kolo nebo teď elektrokolo. Pak vyparkovaná auta ve prospěch předzahrádek. Co Vídni chybí, je tak kvalitní a rozsáhlá uliční zeleň propojená do sítě prostupných parků, jako je to v Praze.

A co byste doporučil Praze 3 nebo i sousední Praze 2?

Víc hřišť i pro děti s mičudou. Není kde si s kamarády začutat. Jsou školní a profi hřiště, ale promyšlené plácky chybí.

Náměstí bude osazeno sloupky s QR kódy. Co lidem sloupky prozradí?

Chtěli jsme náměstí rozmluvit, aby se lidem představilo. Co umí a proč tu je.